

стає частиною культурної реальності, засобом її творення, конститує смисло-породжуючі структури інституту права в його духовно-моральній перспективі.

Отже, концепція культури, яка дозволяє здійснювати соціо-культурний аналіз права, має наслідки для інтерпретації джерел, з яких походять культурні практики, і для способів, якими соціологи мають взаємодіяти з цими практиками, щоб інтерпретувати право під кутом зору культурного повсякдення. Під правовою культурою, з цієї точки зору, розуміють, не лише виробництво культурних сенсів, до якого залучені юридичні та політичні еліти. В подібному розумінні право складається з практик повсякдення, у які є зануреними різні соціальні актори. Соціально-правове та культурне дослідження права дозволяє констатувати множинність нормативності, яка має місце і формує кожен аспект повсякденного життя.

Література

1. Olson G. Introduction: Mapping the Pluralist Character of Cultural Approaches to Law. German Law Journal, Special Issue on “Law’s Pluralities: Arguments for Cultural Approaches to Law”, 2017. 18(2). P. 233-254.
2. Sarat A., Simon J. Beyond Legal Realism?: Cultural Analysis, Cultural Studies, and the Situation of Legal Scholarship. Yale Journal of Law & the Humanities, 2001. 13(1). P. 3-32.

УДК 316.334.3+342.8

Зубченко О. С.

кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії та соціології

Комарницька А. С.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня спеціальності 054 Соціологія

СУСІДСТВО ЯК ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Затвердження нового адміністративно-територіального устрою України влітку 2020 року формально ознаменувало завершення децентралізації та покриття громадами всієї вільної території України. Проте навіть після проведення установчих виборів за оновленою картою до фактичного набуття політичної суб’єктності новими ОТГ дуже далеко.

Адже у той час як у великих містах поєднуються елементи індустріального та навіть постіндустріального суспільних укладів, на селі все ще домінують традиційні цінності, однією із яких є сусідство. З точки зору соціолога, його можна розглядати як підвищену довіру до людей, з якими пов’язані побутові та виробничі соціальні практики, демонстрацію лояльності до норм та правил поселенської спільноти.

Очевидно, що чим менший населений пункт та більш гомогенний склад його населення, тим більшого значення для нас має думка людей, що мешкають неподалік. Увагу на це звернув ще Ф.Тьоніс, розмірковуючи про співвідношення «спільноти» та «суспільства», а шведський дослідник Г. Тінгстен намагався надати такому явищу кількісних оцінок. Автор «теорії місця» Дж. Егню виходить із того, що сусідство не обмежується лише географічною близькістю, але й включає в себе регіональний поділ праці, регулювання інформаційних та комунікаційних потоків, державно-правовий вплив, регіональні соціальні протиріччя та активність місцевих політичних акторів.

Варто відзначити, що реформа децентралізації значною мірою зруйнувала внутрішньорегіональний політичний розподіл, який конституювався протягом років незалежності України переважно у межах старих, нині ліквідованих районів. Політичний простір новоутворених громад наразі є фрагментованим як через об'єктивні, так і суб'єктивні чинники, зокрема, штучні зміни меж сільських та селищних рад у 2020 році. Лише у Запорізькій області влада ліквідувала п'ять громад, що утворились у попередні роки, чим серйозно демотивувала місцевий актив та утвердило його у думці «вірити можна тільки своїм, а не панам з області».

Таким чином, у соціально-політичному вимірі ефект сусідства може розглядатися, по-перше, як розподіл учасників політичного процесу на «своїх» - знайомих, відомих та прогнозованих, та «чужих», а, по-друге, як прояв патрон-клієнтних зв'язків, підкорення людини силі традицій, волі формальних чи неформальних лідерів певної спільноти.

Варто наголосити на значних відмінностях «сусідського» голосування від ідеологічного, соціотропного або мобілізованого. Його основна характеристика – підтримка свого земляка, колеги, знайомого, яскраво виражена персоналістська спрямованість вибору, незалежно від кольору партійних прапорів. Наприклад, на двох останніх виборах до Запорізької обласної ради стабільно високу кількість голосів (від 6,4 до 1,1 тис.) на «своїх» електоральних територіях отримували щонайменше десять кандидатів.

Статистичний вимір ефекту сусідства дозволяють надати два коефіцієнти – локалізації (підкреслює важливість для кандидата певної поселенської групи) та глибини підтримки (рівень впливовості партій у окремих громадах). Результати наших емпіричних досліджень свідчать, що за останні п'ять років змінилися показники локалізації у різних електоральних акторів. Вірогідно, це пов'язано із зміною їхнього становища у континуумі «влада – опозиція» та відмінностями у стратегіях залучення лідерів громадської думки – авторитетних на селі керівників господарств, вчителів, лікарів тощо. Наприклад, у партії «Наш край» відповідний коефіцієнт зменшився майже вдвічі, адже у окремих містах та районах її організації майже у повному складі перейшли до ОПЗЖ. «Батьківщина» у міжвиборчий період втратила чотири цільових електоральних території. Радикально змінилась і формула голосування за ЄС/БПП. Якщо п'ять років тому це була типова «партія влади», що спиралась на мобілізовану, сусідську та корпоративно-кланову підтримку, то нині вона посіла нішу «міської», ліберальної політичної сили.

Загалом, можна відзначити як позитивні (формування місцевої політичної ідентичності), так і негативні (феодалізація політики та зростання ролі локальних «князьків» у електоральних проектах) наслідки ефекту сусідства для місцевого самоврядування, наголосити на важливості збалансованого державного регулювання регіонального розвитку та оптимізації виборчої системи на місцях.

УДК 316:325

Іванець Т. М.

кандидат політичних наук, старший викладач кафедри філософії та соціології

ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Сучасне українське суспільство знаходиться в стадії активних трансформацій, які охоплюють всі сфери суспільного життя. Після Революції Гідності пришвидшилися